

véle ofztotta volna. — Végre egy febes Forró-hideg Agyba ejtette.

Közel a' Kétségbe - eséshez mentem, hogy leg-alább utolsó Óráiban véle lehessek, és Tanúja vagyok én Halálának, a' melly ötet én előttem örökké el-felejthetlenné teszi.

Halálos Agyában mutatta-meg *Herois-musa* magát egész Méltóságába'. Tsendes Szenyedéssel töltötte-ki egész Betegségét. Sőt, minthogy Attya, a' kinek fájt, hogy Leánya soha sem érzette azt, hogy ő Atya, és a' ki szorgalmatos Ápolgatással akarta az Életre vissza-hívni, és ez által helyre-hozni Vétkét, hogy Attyát vígasztalja, ez a' szelíd Lélek mosolygott, ha Attya be-jött, mosolygott, ha el-mentt, holott szörnyű Kínt szenvedett. — Egész Betegségébe' soha sem panaszolkodott. — Néha én reám nézett nedves Szemekkel, és — csak én érttem kívánt volna még élni. Így égett Teste, és Tekéntete Vígágot mutatott. Mosolygott; mikor a' Halál közelgetett, mosolygott; mikor meg-hólt, az én Karjaim között!

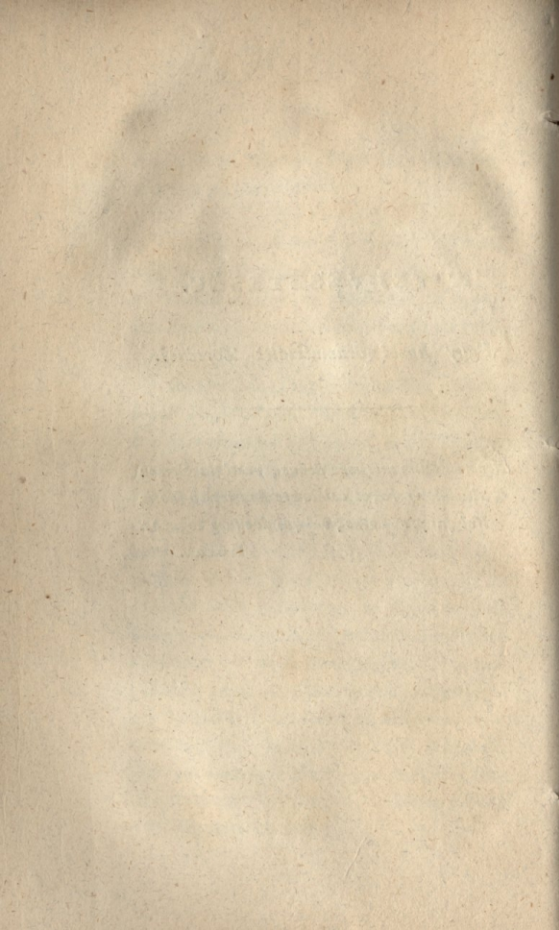
A' FEJ-VESZTESÉG.

Eggy hazai dramatizáltt Történet.

---

*Nec minimum meruere decus, vestigia Græca
Ausi deferere, et celebrare domestica facta,
Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.*

Horat.

Sereglik a' Papság halotti Köntösében; a' Vár-piatzán Gyász-palástban kovályognak fátyolos Emberek; halgatva, és le-szegezett Fövel takarodik a' Népség a' Vár felé . . . Zeng a' Szív-hasító Síralom-ének, mellyet a' Vár-kapuk' öblös Bóltjai kettözve vízfíza-hangzanak. A' Trombita' kesergő Har-sogása nyög, és a' Síralmasok' Jaj-kiáltása közbe elegyedik ezen szomorú Zürzavar-nak . . . Meg-kondúl a' Harang; és rekedt-ten kong a' mohos Toronybúl alá. A' Vár' Kápolnájához ballag a' Gyász-sereg. Fe-kete fűrű Füsttel gözölnek a' lobogó Fák-lyák, kik közt lassan vonúl-elé a' Kopor-só, melly Zongor Balás' Hitvesét tartja.

Két Kezét Öve mellé eresztve, Süvegét Karjai alá szorítva, Üstökének fürtje Hom-lo-

lokára függve, komoran öfzve-rántzolt Sze-
möldökkel, a' Koporsótúl szorgalmatosan
távozó Tekintettel, duzzadtt, de nem ke-
sergő Ortzával kíséri a' Szent-Mihály' Lo-
vát Zongor. A' szomfzéd Nemesek, és U-
rak 'zibongva követik.

Meg-hagyta a' Hóltt, hogy az Óltár
eleibe takarítsák. Midőn ide érkeztek,
és a' Koporsónak Fedelét szegezték — a'
Kalapáts' első Koppanása meg-rázta a' ke-
mény Zongor' Szívét, és egy nagy Könny
váltt-ki hofszú Szem-fzörei alól, le-görgött rán-
tzos Ortzáján, és fűrű hofszú Bajufzfa kö-
zött el-tűntt. Rezegő Szóval azt mondá a'
mellette álló Betétsinek: „ Szegény!
„ még-is jó Afzfzony vala! „

Emez kesergő Formára vontt Szem-hu-
nyorítással, erőltetett pityergő Száj-vonítás-
sal, Keze-fejével lassan száráz Szemét tö-
rülve, feleli: „ Szegény!

Az alatt zörög le-felé a' Sírba eresztett
Koporsó, mély Zuhanással meg-állapodik,
és a' Körül-állók meg-borzadnak . . . .
Ofzol tolongva a' Nép.

Zongor szóttalan, de nem illetődött; ko-
mor, de nem szomorú; inkább a' Szokás, és
a' Példa-által el-ragadtatván, meg-háboro-
dott, de meg-nem indúlt. Kéntelen Fo-
háfzkodás szalad-ki Mellyébül, és némán,
fzegett Nyakkal, Süvegét mélyen benyomva
el-távozik.

Ő elől – utánna a' síralmas Felekezet.
A' Kö-gráditsokon, tsattog a' Kard, pereg
a' Sarkantyúk' Kereke, zajog a' késérő So-
kaság, az afzfzonyi Sereg fopánkodik.

Terhessen rakott Afztal áll a' Palotá-
ban . . . Középen Vendégeivel be-kerítve
Zongor – Szék-sárgájárúl befzéli.

Zördülnek a' Székek, le-telepednek.
Eggy Szó sem hallatik, tsak a' Tányérok
tsör-

tsörgenek. Ki-ki általl első lenni, ki felbontsa ezen mély Halgatást.

„ Itt ül vala utólszor a' Meg-hóltt „
mondja egy az Afzfonyok közzül. „ Ki
gondolta volna, hogy illy hamar itt hágy
Szegény ! mond a' másik . . . Egéfsz Élte-
folyta, végső Nyavalyája, végső Szavai,
mind elő - számláltattak. —

A' Tsendesség fel-bomlott. A' szorgalmatossan körül - járó Kantsók fel-melegítettek a' Vendégeket. A' Zaj nagyobbodott. —

Könnyű az emberi Szívnek egy Indúlatból, más ellenkezőbe az Által-menetel. A' szomorú Képek által Mozdulásban hozatott Szív hamar el-ragadtatik az Örömrre . . . A' Bor sebes, és fenn - szálló Ereje, a' Társaság' édes Példája, azon Erölködés egy kedvetlen Érzéstül meg - szabadúlni, mind annyi Indít - okok a' Vígasságra.

Kevés Idő múlva köz lett az Öröm, és a' Hóltt' Emlékezete, a' Márvánnyal, a' melly Sírjának Száját el-zárta, el-takar-tatott.

Első vala Zongor, a' ki öblös Kehe-lyét két Kezével fel-emelte, és hangos Szó-val reá-köfzönte Vendégeire: A' Meg-hóltt' Nyugalmaért,, és egy Vonással ki-üritette — a' Vendégek közzül egy,, a' Meg-kesere-,, dettek' Vigafztalásáért,, kiáltá, és az egéfz Afztal utánna hangzott.

Meg-kéméllem Olvasóimat a' követke-ző Történetekkel: és azokat el-takarom. Elég az, hogy kevesebbedett a' Vendégek' Száma, és utóljára el-ofzlottak.

Magánossan maradt Zongor, Titkossá-val Betétsivel. Itt van a' Helye, hogy vé-le meg-esmérkedjünk.

Azokban az Időkben, a' hol Fegyver tsattogott minden Vidékein Hazánknak; az a' Fegyver, a' melly szint' annyiszor tsapkodott Feleihöz, mint szomszéd Ellenségeihez — a' hol az Hatalom nyomta az Erőtlen-séget — a' mikor a' Had' Zörgéseitől a' szelíd Tudományok a' fetét Tzellákba vonták - meg magokat — a' mikor a' temérdek Setéttség mindent bé - lepett; mikor az Igazság, Erő; a' Törvény - tétel, Kar, és Kard; a' Törvény — Szokás vala; ezekben a' szomorú be - borúlt Időkben, mellyeknek bővebb Abrázalását általlom, egynehány Szerzeteseknél, és néhány Írástudóknál vólt minden Tudományok' Kíntsele - téve . . . A' nyers, és erős Hatalmasok ezektől költsönözték Bőltsségeket. —

Valkói Gróf, és Haram - Vár' örökösse, Zongor illy Házi - eszközök nélkül el nem lehetett. Az egy vólt Hypolitus Prépost: a' másik Betétsi Gábor Deák.

Vólt

Vólt ez egy alatsony termetű, zömök, öfzben elegyedett, jókorbeli Ember — Szemei Egér Kitsinységűek, eggy a' másnál nagyob', és a' Katsongatás, Félre - tekingetés által kantsalok; Szája, mintegy gúnyolva félrevonúlt, és titkos Jelentéssel mosolygó; Földön máfzott, és görnyedező Derék - hajtással szóllott; imádni látfzott inkább mint tífz-telni; helybe - hagyott mindent, ellent nem szóllott soha; jártas abban a' nagy Tudományban: miként kell magát fzükségesnek tenni; tsak ő nála nélkül Ura el ne maradhasson, nem vólt ő kényes a' Módok' Válogatásában; Illetlenséget, Alatsonymságot, Gonofzságot el - követett, tsak hogy tesszen; tsalárd, ártalmas, gonofz, de mindennek igazságos Színt adni tudó, a' ki az Igazságot tsak azért tanúlta, hogy azt bátrabban tapodhassa, a' Törvényt, hogy annak Réfzein által - bújhasson; Bajnok - társa Zongornak a' Poharak között az Afztalnál, Bajnok - társa az Fegyver - villongások között az Ütközetben; Tanátsok' Kút - feje; Titkainak Ofztály ossa; Indúlatinak, és Tréfáinak

eggyaránt Tárnya; Vezérlője, meg-hitt Barátja; mindég ő látfzott tenni Aldozatot, és mindég magának áldoztatott; mindég ő látfzott Efzköz lenni, holott ő tette Zongort Tzélyyainak Efzközévé; úgy látfzott, hogy mindent hagyott magábúl tenni, és ő tett mindent, a' mit akart, és ő tette mindenné, a' mivé akarta Zongort. Illy Forma vala Betétsi.

(Agyas-ház a' Harami Várban.)

*Zongor (az Afzta mellett, könyökölve,
és mintegy Gondolatok között.)*

Betétsi (Talpon állva, Széke megett.)

Betétsi. Mire keseregfz ilyen Uram! Hadján, nyugodjon Sírjában a' Halott. Úr Isten adjon nékie Üdvösséget.

Zongor. Jól mondád! Hadján, nyugodjon a' Halott. . . . Jer! tedd-le ide magad' Gábor Deák. Befzéllj a' mi tetfzénd — tsak befzéllj.

Betétsi. Szívemből keserülöm Dolgodat fzerető Uram! De engedd meg-kérleltetni magadat. Jobb lefz Fogyatkozásod' el-felejtened, hogy mint Kesergéssel Életedet vesztened. Akarj Uram venni Feleségül magadnak mást, kivel vígan lakjál, dítséretest, kedvest, nagy Nemzetet, ezest. Ezt adom Tanátsúl én tenéked.

Zongor. Bizony abba' semmi nem kell jó Betétsi. Agg vagyok én immár, mit vólna hafználatos nékem az Házasság. Nem! semmiképpen ilyen Bolondságba magamat nem botsátom.

Betétsi. Hát igyen lakozzál itt Uram, magánossan, mint Remete? Midön találhatfz magadnak Vígasztalást, eggyedül éljél? Vaj! ki tágas léfzen tenéked e' Kastély jóvendöre, miért hogy nem léfzen Szeretőtársod! Mi nagy hofzfzú és únalmas fok téli Est; miért hogy nem léfzen Vígaságod, hív Betétsidtől, és tellyes Kehelyedtől megváln . . . . Mi örökké tartó, és késedel-

més nagy fok Éjj , melly által Agyadban fetrengesz , és még Tik-fzó-koron-is Szemeidet be-nem zároltad . . . és mond-meg nékem én Uram! kinek vallod , hogy ha Halálod történik gazdag Birtokodat , ha nem léfz Nevednek és Jófzágodnak Örököse . . . Minekokáért fogadd-el hívséges Tanátsomat , és házasolj-meg!

Zongor. Nyílván látom Szorgalmaztatásodban jó Akaratodat. Igazlom Tanátsodat , meg-is szerzem , midön alkalmas Ideje 's Helye léjend . . . De nyavallyás! semmit nem hafznál Törekedésed , mert ha vólna-is Akaratom , kit vegyek én Házastársúl?

Betétsi. Illy fő-fő Embernek , nemes Nemzetnek , kit Urunk Király jó Kedvébe fogadott , kit nagy fok Vagyonnal és Tifz-tességgel meg-ajándékozott — segélj Úr Isten! nem vólna , kit venni Házastársúl? Tekínts körösként én Uram , és nagy kéfzen szökelenek Karjaid közzé Leányi Országunknak . . . De immár a' Tornyos Éj-félre jegyezett. Isten maradjon hozzád! (*el.*)

Jól tudta ez a' Ravafz, melly hamar Tüzet fog tsak eggy el-ejtett Szikra-is a' száraz Tsepübe'. Nem vítatta, nem javallotta fokáig — tsak említ eni látszott; jól tudta, hogy ilyen Allapotba' leg-hatalmasb Mester az Idő.

Az Idő ki-törlötte hamar kevésbé érző Szívéből Zongornak Halottja' Emlékezetét ... Néha ha a' Szokás, vagy valamelly Műv-forma Mozcás, Felesége Kamarája' felé vonfszotta, akkor igen-igen keveset meg-háborodott ugyan, de ezen kis Fel-rezzenését-is, elnyomták Vadáfszatok (Zongornak Fő-gyönyörüsége) Vitézi Játékok, 's más Múltasságok,

Haram-Vár' szomszéd Hegyei tellyesek valának Vaddal. Itt vadáfszott egykor Zongor fok másokkal együtt. . . . Válsjunk-el itt most kis Időre tölök, és hadjuk ötet a' Vadaknak Üzése mellett.

ló, Hunyadi Jánosra bízta a' Haza' Védelmét. Fel-ültt minden, a' ki Fegyvert hordozhatott. . . . Hunyadi győzedelmes Zászlója alatt vitézkedett Szent-Andrási-is; hová Fruzinája' Engedelmevel, 's Akaratjával mentt: . . . Szent vólt még akkor a' Haza-nevezése, maga Vagyonját, maga Ház-népét óltalmazta ki-ki, és — a' Vitézség, az Erő nagyobb Érdem vólt a' külső Udvariságnál.

Szolgáit rendelte tágos Udvarán az öreg Bobor, és ki-szabta Nap-számokat. . . . Az Ajtó' Elejébe sereglett számos házi Nyaj, nagy Kiáltással esmértt Afzonya' Kezéből híntett Eledelét kapdotta, 's hol egy-mást, hol a' Ház-héjéről le-szálló oroz Vendégeket, és tányér-nyaló Verebeket üldözték: Midőn Vadász-fegyverében öltözve, Vállán kedves Sólyom-madarát hordva, hágott fel-felé a' Hegyen Szent-Andrási, a' ki Hajnál-hafadta előtt, Szomszéd' Birtokából meg-indúla kedves Fruzinájához. . . . Midőn ötet meg-szemlélte, Öröm-könny refzetett Szemében, és tsendes Pirosság futotta-el kerekded Ortzáját.

Jó-szívü Mosolygással elejibe - nyújtott
Kézzeel fogadta az öfz öreg:

„ Hozott Isten nagy fok Veszélyek köz-
zül! Hallom ; jól vitézkedtél szerető Ötsém!

Szent-Andrási. Oh számtalanak , kik en-
gem' fellyül - múlnak. —

Bobor. Korán fel-efzméltél . . . de
mond-meg nékem , vagyon-é immár Vadad?

Szent-Andrási. Sólymom im' ez Gerlitzét
elevenül fogá; és im' ezt néked be-muta-
tom édes Húgom!

Fruziná. Ugyan igen-is akarom. . . .
(*el-vefzi, és szabadon botsátja*) Repülj Tár-
sodhoz! (*kérlelő Tekintettel Szent-Andrási-
hoz*) Ne akard nehezen tartani jó Szent-
Andrási! nem útalom én Adományod', főt
igen kedvellem . . . De vedd Svívedre! val-
lyon nem keserü Dolog-é Mátkájátúl el-ra-
gadtatni!

Szent.

Ugyan azon Hegyeknek, mellyekben ők vadásznak, le-hajló Óldalában épült egy tsínos nemes Ház, Bobor Gáspár' Lak-helye. Számos Göbolye legeltt az Völgyekben, mellyek a' Hegynek Allya mellett elé-vonúltak. A' bódog Középfzerűség' minden Örömeivel, itt éltt egyetlen Leányával Fruzinával.

Szép vólt Fruzina, mint a' szemérmes Hajnal, kedves mint a' fel-kező Nap, Éltének 15-dik Efstendejében, mint a' Bimbójából ki-fejtődő Rózsa. Ártatlanság, és együgyü Szemérem terjedtek-el Abrázatján. Vidám, mint az ifjú Őz a' szabad Ligetek között, meg-elégedett mint a' Bárány a' Májusi Mezőkön. Szelíd, és magához vonzó, kellemetes a' nélkül, hogy azt tudná, érzékeny a' nélkül, hogy azt titkolná. Így éltt Attya' Házánál bódog Magánosságba', mint a' Pufztában a' Mezei-liliom, a' melly ártatlan Virágjával, senkitül sem tsudáltatva

fe-

fejérlik, míg az mellette el-menő Vándorló Történetből fel-találja. . . . Tellyes volt azzal az ártatlan Tüzzel, mellyet ő nevezni nem tudott, és mi Szerelemnek nevezzük. Ez a' Tüz égett Szent-Andrási Meny-hártért.

Ez a' deli Ifjú, Éltének, és Erejének egész Tellyességében, a' Szerentsétül ősi Jószágokkal bőven meg-áldva, Szeretetével boldoggá tette mindennél fellyebb szeretett Fruzináját.

Ez Időben a' Szerelem nem volt még tanúlt Mesterség, nem erőszakos Indulat, sem nem alacsony Bujázkodás — a' Leányka nem volt imádott Bálvány, vagy Isten-álfzony, szabad, és egyenes volt a' Hajlandóság; természetes volt, de tisztább, de hívebb, de tartósabb a' Szerelem. —

Ekkor vítta Nandor-fejérvárát nagy Haddal Mahomet Török Tsászfár. Köz volt a' Hazának Vefzedelme. Az Ifjú Király, László,

Szent - Andrási. Repítsd bátor! Igen fzeretem, hogy ilyen könyörülő vagy . . . Óh bizony keserű Dolog Mátkájátúl el-ragadtatni! . . . Óh Fruzina! mi türhetetlen Dolog tsak kis Ideiglen-is Mátkájától el-ragadtatni.

Éppen ott vonták - félre foglalatos Szorgalmatoskodási az öreg Bobort. El-távozott!

Eggy terepély Tser - fa állott az Udarban felségessen; a' Felhöket fenyegette Koronája, és Ember-nyomokat, és Századokat látott már maga mellett el-múlni. Itt vált-el Fruzina Kedvesétől, midön a' Hadba mentt. Szent vólt ez tífzteletes Fának Arnyéka ö néki. Mikor az Éjj be-borúltt, midön az el-szenderedő Természet' Ohajtozását, Szeretettje után jobban fel-gerjefztette, itt öntött-ki fok Könnyeket Emlékezetének. Ide járúltak most mind ketten.

Szent - Andrási. (*Kezét fogva*) Emlékezhetsz róla Édesem, hogy ez Helyen butszánk-el egyyik a' mástól — itt völ Jó-éjt tö-

lem, itt vala az, midön im ez Kötöt Fegyveremre akasztád. . . . Azt mondád: „Körösként a' nemes Ifjak Hadra készülnek. Tudom, nem maradánd hátra Szent - Andrási. Majd midön a' szomszéd Vitézek Jegyeseiknek gazdag Zsákmányokat hoznak — ne legyen - é nékem Szégyen-vallásomra semmit mutatnom, mit ő nékem zsákmányolt? . . . Fogd ezen Fegyver-kötöt — ezzel szentel-lek-fel Hazának Szolgálatira. Menj Békeséggel! . . . Győzz, vagy halj-meg! Isten viseljen nagy Jóval. . . . „Im Fruzina ízófogadó valék, meg-szerzettem Akaratodat Szerelmedért; hartzoltam, 's gyakran győztem-is. . . .

Fruzina. Mutasdhatfza mit hozál nékem Ellenségről!

Szent-Andrási. (Süvegét le-vévén) Im ez Seb-hely Homlokomon, eggy dühös Jantsár' nehéz Dákosának Jegye, mellyel Bajtársom' Dési Miklós' Fejét le-tsapni akarta, és mellynek Vágását én Testemmel ellenzettem. . . .

Fruzina. Vitézül míveltél!

Szent-Andrási. Im ez Fegyver-kötön, mellyet két Kezeiddel hímeztél, ezen hozom meg a' leg-nemesbb Zsákmányt. Szemléld: Ellenségnek Vére! . . . Mond-meg nékem, nem szebb-é ezen Zsákmányaival Szent-Andrási, hogy nem eggyéb vitéz Ifjak, kik gazdag Turbánt, köves portékás Handsárt, és aranyas Tzafrangokat hoztak...

Fruzina. Szép ez mind; de leg-szebb Ajándék, mellyet Személlyedben nékem hozál. Sok Est itt értt vala, hol most állunk Könnyekbe borúlva; nagy fok Kínt vallottam erántad-való Szorgalmamban; fok Foházkodást botsátottam Istenhez Kezem' kiterjesztve, és esedezém reád Aldomásáért... Hálá! hálá Istennek, hogy itt ismét megláthatlak.

Szent-Andrási. Mi illy Vigassághoz, bátor melly nagy Veszély-is! Ha győztem Fruzinám! Isten által, 's általad győztem...

Mi.

Midőn a' Trombita jegyezett a' Viadalra,
 a' Lovak nyerítettek a' hartzoló nemes Kí-
 vánságnak miatta, mikoron zajlott a' tusa-
 kodni készülő Vitézek' vérengző Üvöltése —
 akkor Édesem! egy Tekintetet emeltem-fel
 Ég-felé, egyet vettem ezen Fegyver-kötő-
 re — és Győzedelmet nyertem, valamerre
 fordultam. — Most méltó immár Szerelmedre
 Szent-Andrásid . . . De hát szeretfz-é engem?

Fruzina. Mi Rijadás az? kérlek.

Zengett az Erdő' Mélye a' Kürt' Har-
 sogásától, a' Vadász-kutyák' Ugatásától, és
 az Vadászok' 's Hajtók' rajta! hajha! Kiál-
 tásától — 's végét-fzakasztották ezen két
 Szeretők' gyenge Szerelmeskedésének.

Mint a' Nyíl, a' melly ivéből ki-lövel-
 lik, olly Sebességgel, de refzketve a' Féle-
 lemtől, futamodott egy Őz az Udvarba, Nyo-
 mon utánna mindenütt követték a' hevült
 mér-

mérges Ebek, már Fogaik Inát érdekelték, Harapozásai ki-sebesítették, és szélessen festette le-folyó Vére ingadozó Nyomait. . . . Nyítva álló Aklába Bobornak, vette-bé magát Menedék-helyül a' szegény refzkető Vad. . . .

Vágtatva, tajtékozó Szék-sárgáján úzta a' Valkói Gróf Vadját — Ide 's tova vizsgálta, míg az Akol körül ordító Ebek, Hol-létet jelentették. Kéri azt Bobortúl:

Bobor. Az Szent-egyház, vallyon kiveti-é a' Bünöst, ki Menedék-helyet keres Kö-falai között? Mire ne fognám-fel Védel-mét ez ártatlan Vadnak, ki Űzői előtt magát Óltalmam alá botsátja . . . Botsánatot kérek — de nyilván a' Vadat ki-nem e-refztem.

Zongor. (tüzessen) Mit-e? melly Jus-sal tartóztatod-le Űzőben vett Vadamat?

Bobor. Ez a' Ház-hely nemes Birtok.
Ezen Birtoknak Ura , én vagyok — azért
én a' Vadat ki-nem erefztem.

Zongor. Hitemre nem leszen az!

Fruzina. (szemérmessen, de a' Könyö-
rületlenségétől el-ragadtatva) Irgalmazzon-
meg Nagyságod ezen nyavalyás Vadnak.
Am ártatlan az — és miért , hogy itt kere-
sett vala Szabadúlást, hadján, éljen az.

Zongor. (engedelmesben) A' Vad , a'
mellyet én Űzőbe veszek , enyim, szerető Hú-
gom, azért én azt nyilván nem engedem.

Bobor. Hamis az Nagyságos Uram! A'
Vad ám az Űzőé szabad Téren. De ez az
Udyar önnön Sajátom.

Zongor. Tennen Sajátod-é jó Uram,
vallyon ez a' szép Hajadon-is?

Bobor. Az én Leányom.

Zongor. Miért, hogy illy szép Szűznek Kérésétül meg nem vonhatom magamat; és hogy sem eggynek, sem másnak-is Akaratja ne történjen, azért légyen a' Vad Övé — és ő tégye vele, mit Szeret.

Fruzina. Hálát adok Nagyságodnak az el-vett Ajándékért!

Zongor. De vizzontag Jutalom-fejébe' én-is eggy kisdéd Kérést kérek. Engedjétek-meg Atyám-fiai, hogy lehessek ma Ebédnél Vendégetek. Én örvendem Esméreteteken.

Bobor. Ez nékem Tifztesség lészén. (*Zongor el-nyargalt.*)

Vakon festik a' Szerelmet, holott vak a' Hiúz, a' Szerelemhez képest. Nints olly lassú Mozdulás, olly titkos Motzánása a' Szívnek, mellyet a' Szerelmes fel nem fedez, és Élfre nem vész. Meg-hökkent Szent-Andrá-

drá-

drási a' Grófnak olly hirtelen Meg-fzelidülé-
sén; olly Fel-lobbanásból, hogy Fruzinának
eggy Szava, eggy Kérése, mint eggy Ígézö-
fzó le-tsendesítette — gyanús vólt előtte,
hogy magát Vendégnek ajánlotta, és Esmé-
rettségét kereste. Nyughatatlan Szívvel az
Erdő-fzélben fel 's alá tévelygett.

Szent-Andrási. (magában.)

Nyílván van . . . meg-fzerette őtet! Én
Gyáva! kit meg-zavar olly kiseded Dolog . . .
de, hifzem ő meg nem fzerette Zongort! Mi-
re bánkodom? mire fanyargatom Búval ma-
gamat? Bizom én az ő Szerelmében, ki en-
gem' nem hágy-el mind hóltiglan. . . . Úgy,
de ha Attya kételen — erőszakossan — reá-
tolja Zongort. . . . Vallyon mívelheti-é azt
Bobor? Az a' kevély, amaz nemes Nemze-
tében büfzke Bobor, ki fzembe - fzállott vala
tsak éppen most Zongorral, nem az Okbúl,
hogy a' Vadat meg-kívánja vala tartani, de
azért, mert Zongorral fzembe-fzállni, Dítsös-
ségnek tartja vala; az a' Bobor, ki magá-

nál Fellyeb-valót nem esmér, és éppen azért, ha valakit magánál Nagyobbnak állít, meg-veti azt . . . Oh Nyavalyás én! — ez a' Büfzkeség, ez a' Nagyra-tartás fogja reá-bírni, hogy olly Vöt mint Zongor Örömmel el-fogadjon . . . Nem! nem engedem előm-be-hágni — míg meg-jutnak Vadászatzból, meg-kérem ötet Jegyesül . . . Im' most éppen alkalmas Időben jő Bobor.

Bobor. Mi Gondod jó Ötsém! miért, hogy itten egyedül bujdosol. Hogyha megbántom Magánosságod', leg-ottan hátra-térek.

Szent-Andrási. Ne legyen az, fzerető Uram!

Bobor. Jer vitézlő Bajnok! mondhad-fza mi történt a' Hadban . . . vágy igen Szí-
vem azoknak Hallására . . . Vajha nem let-tem volna én agg, és hatalmatlan, bizony mondom néked, fel-ültem volna, és eggye-temben vitézkedtem volna ti-veletek . . .

Szent-

Szent-Andrási. A' Nap-szám után nyugodjon a' Munkás. Meg-tevéd immár', mivel tartozál, te most nyugodjál . . . hadd vitézkedjenek az Ifjak.

Bobor. Beszéldhatfza, miképpen vitézkedtetek.

Szent-Andrási. Hogyha azt beszélem, hogy nagy Vezér Hunyadi, lám az nem léfzen hallatlan előtted . . . Ki az vallyon tellyes egész Ország szertte, ki az ő Tetteit nem hallotta?

Bobor. Hadjad most Hunyadit, magadról beszéllj. Én vajmi örömet beszélek ifjúkorbeli Tetteimről, 's Törekeéseimről, és óh édes Menyhárt! gyermekkori Szilajságaim mellett, gyakran meg-telnek Vízze Szemeim . . . . Ha hogy ifjúi Idömré emlékezem, midön olly nyughatatlan vóltam, midön a' Vefzedelmeknek, ha vóltak, méréfen néki ütöttem, és ha nem vóltak, azokat fel-kerestem, mikoron, óh Menyhárt!

a' Hadban, kenyeres Baj-társaimmal, a' Tüz', és Halál' Közepette, ez a' Mely nem a' Félelemtül, hanem az Örömtül dobogott — én ezekről vajmi Örömet beszélek, és te femmiről fem szóllasz, holott annyit műveltél. . . .

Szent-Andrási. Nofszza figyelmezz tehát, elé-mondom, mit művelt Dési Miklós Baj-társom! Melly ferény Vitéz az!

Bobor. (magában) Magárúl miért nem beszéll . . . No mond-meg tehát, figyelmezek.

Szent-Andrási. Az el-múltt Őfzkor egygy Estvén, a' Szén mellett körül-állottunk, fokad magunkkal. Egygy Sással be-nőtt Motsárvala nem felette távol. Vitézek, kik már fokszor a' Had' Szerentséjét kísértették, Történeteket beszélltek, meg-némulánk mindnyáján Tellyességgel, tsak a' Befzéllőnek Szava harsogott. . . . Egygyferre fel-zúdúlnak a' Szártsák 's Rézték a' Tóból, nagy Szárnyok' Tsapkodásával ide 's tova repdesnek

vala . . . Vigyázz , mondja vala Dési Miklós nékem , valamit jelent az — Sátorunkhoz fiete, Fegyverét készen hogy tartsa . . . Hallatott nem fokára a' Habnak Verése - is, mint Ló-gázolás , és Emberek -jövése , de izorgossan el-titkolva. Mindég jobban , és ismét jobban hallatott . . . Fel-ugrándoztak a' Vitézek , kik le-heveredtek vala , és széllyel-tekintének. Dési Lovát zabolázta . . . A' vakmerő Pogányság egynehány Spáhiji törekedtek meg-lepni Táborunk' ezen Részét, és meg-tsalták az Öröket. Egyedül kéfz Dési — mint Madár fel-fz áll Lovára, Markában tsillámlik széles Fringiája , és a' legelső , ki a' Nadásból elé-lépett vala , meg-érzé fúlyos Tsapását , meg-hátrál , és hátra-rettenté több Társait-is . . . Zavar történt a' Táborban , Jegyek adattanak , és a' Vitézek Lovaikra ugordoznak vala. Dési egyedül , mint Orofzlány utánna vágata a' vefzélyes Motsárba , és üzé . . .

Bobor. Serény , derék egy Vitéz amaz Dési Miklós!

Szent-Andrási. Példája fokakat fel-indíta, bátor az Éjj' temérdek Setéttsége miatt, minden Tartózkodással ütközött. Én egyedül Veszélyben látám jó Baj-társomat, sebesen utánna vágattam, és már fokaktúl körül-véve viaskodni látám, öfzve-elegyedtem tsak hamar én-is . . . Dühös vala az Ellenség, minket erősekké tön az Kétségbeesés, mert a' Többiek még meg nem jutának. Fejem felett villogott már a' Kard, már Tsapását Koponyámon érzeni véltem, és a' Kardot, mind a' Karral öfzve le-tsapá Dési . . .

Bobor. Örülök Dési Gergely' Unokájának, kivel egyyetembe' táboroztam, és ki maga-is derék Vitéz vala. — Te pedig Szent-Andrási ez Szolgálatot mivel fizetéd vizontag meg önéki!

Szent-Andrási. Jó-akarattal, és hü Szeretettel . . . Nem maradék én adós . . . Hamar azután, midön ez történtt, látám, Kengyele mint van egyy Török' Kengyelével öfz-

öfzve-kaptsolva, olly szorossan öfzve-nyo-
múlának, Martalékúl akarta fogni ötet, és
inkább Kézzel mint Fegyverrel dolgoza im-
már, látám lankadni Désit . . . azonnal
közel rúgtaték, hogy széllyel-választanám
öket eggyet a' másótól, Hát felöl eggy Szú-
rást adék a' Pogány' Lovának, és félre - u-
grattam, de Ugrás közben úgy aranyza vala
a' Vágást Dési felé, hogy, mivel Éfzbenem
vette, és azt nem ellenzé, bizonyossan Ha-
lállal kell vala meg-halni néki . . . Inkább
én, sem ö! gondoltam vala, és közbe-vetem
magamat, engem' értt vala a' Tsapás, de
meg-marada Dési, és ennek Jegye ez itt
Homlokomon . . .

Bobor. (Indúlattal) Kedves Menyhárt!
Isten téged' meg-áld Szeretetedért! Melly
igazán tudfz te szeretni!

Szent-Andrási. Szívvel, Lélekkal kit
szeretek. Inkább válok Éltemtől, mint azok-
túl, kiket szeretek . . . Illyképpen szere-
tem én . . .

Bobor. Mond - el, mond, kérlek, kit
szeretsz még ő kivüle. . .

Szent - Andrási. Fruzinát . . . Vérem',
Éltem', Mindenem' inkább veszttem, mint
ötet. Ne tagadd - meg tőlem.

Bobor. (*Kevéssé meg - hőkkenve*) Jó
Menyhárt! De tudja, akarja - é vallyon Fru-
zina? — Én nem akadályozom. . .

Szent - Andrási. Bóldog vagyok a' te
Engedelmed által. Fruzina szeret engem' !

Bobor. Ha úgy? Isten' szent Aldomása
reátok. . . .

Mind ketten Kezet fogának, és bóldog
lön egyszerre Szent - Andrási. Ezer Öröm,
nyughatatlan Örvendezés telte - el Szívét, és
az öreg Bobor - is bóldognak mondá Vénsé-
gének Napjait . . . Haza felé indulának, és
ugyan akkor meg - érkezett a' Vadászok'
Serege - is . . .

(*Bobornál*)

Zongor. (*bé-lép*) Köszönök tinéktek jó Uraim! Imé meg-jöttünk; szerentséssen járánk. Gábor Deáktól meg-válván; (*Katragással*) de ő véle szertelen Ijedtség történék, majd nem szörnyü Halállal hala-meg.

Betétsi. Im' ismég gúnyolfsz Nagyságos Uram!

Zongor. (*a' többiek felé*) A' kietlen Erdőben hátra-marada Késedelmével a' jó Gábor Deák; leg-ottan nagy Rohanással néki futama egy kegyetlen Vad-kan — gondoljátok - el, Istenre kérlek! el-felejtí, hogy Kezében Dzsídája, és Óldalán függ Fegyvere, és nagy Gyorsasággal meg-futama. Immár Sarkában vala a' Kan; tsak hijába kiálték: Hogy veszfzék! vond-ki Törödet! üsd-által! — mind hijába, fel-há-gott a' serény Bajnok egy termett Körtvély-fára, és onnan fellyül nézi vala a' Veszélyt . . . (*Nevetéssel*) Oh de melly Halálíg nevettséges vala ötet látni, mimódon szökéllett, mint ugordozott a' jó Gábor

Deák, és mimódon Ortzájában el-halaványo-
dott, valamiképpen ha már Torkában vól-
na a' Kannak, és mennyi Vér vala benne,
úgy tetszik vala, mintha mind meg-alutt
vólna benne . . . Nyavalyás Bajnok! vagy
te jó Atyám-fia . . .

Betétsi. Ne akarj gonofz Nevet reám
adni. —

Zongor. Jobb Kezedben tenéked az író-
toll, mint a' Tör! meg-ríjazta a' Kan —
nem de úgy . . .

Nagy Katzagással tsúfolá a' békességes-
sen tüő Betétsit a' Gróf, és az egélz Tár-
saság nevetett, ő pedig — együtt nevetett.
. . . El-kézfűltt ezen-közbe' az Afztal, és
Fruzina Ebédhez hívá a' Vendégeket. Oh
ezen ártatlan Napjaiban a' bődög Eggy-
ügyűségnek, nem szoktak még a' kényes
Inyek idegen Eledelekhez, nem adózott még
akkor két India, és a' Világ' négy Réfze a'
Nyalánkságnak, egyedül gazdag Hazánk'

Ter-

Termései együgyűen készítve, foglalták el az Afztalt: az egyenes Lélek, és ízíves Adakozás, a' Gazda' nyájas Fogadása ízesítették azokat; az egészséges Test, és a' természetes Élet' Módja, vóltak a' Fű-szerfzámok. — Illy Táblánál ült a' Valkói Gróf itt, Otthon sem ült mesterségesebbhez, és meg - elégedett.

(*Az Afztal felett*)

Zongor. Jó Szakáts az Éhség! . . .
Valld - ki Szájad - vallásával jó Betétsi e-
hetfz - é vallyon Félelemnek miatta ?

Betétsi. Használatosnak állítják Félelem*
koran inni — annakokáért (*reá köszönve*)
Nagyságod' Egységéért !

Zongor. Jól tegyen Isten veled! — De
nofza Gábor Deák! ne hibázd - el a' Szer-
tartást.

Betétsi. Jól értem! Jó Gazdánk' böl-
dog Életéért.

Bobor. (*vissza-köszönve*) Kedves Vendégeim! Bóldogságáért!

Zongor. Ide Kezed az én Kezembe jó Bobor. Jövendő Esméretünkre!

Betétsi. (*Fruzina felé*) Szerentsés Párosodásra!

Fruzina. (*el-pirúlva.*)

Szent-Andrási. (*kevessé háborodva*) *Zongor* (*mosolyogva.*)

Betétsi. Imé mint szégyenli Kívánásomat! ne akard titkolni Szerelmedet, én reád lám nem nagy Vétket vetek.

Zongor. Szerelmes Szomfzédóm! szóljál igazán velem, és Egyenességgel, szántál-é immár valamelly Ifjat egy Leányodnak?... Bizonyomra mondom, én ő néki jó Férjet kívánok tellyes Szívvel, mert szép mindenestől fogva, Erköltse, és Teste szerént-is!

Bo-

Bobor. Ki tudja mit ád Isten! ő még hiszem fiatal. . . .

Zongor. De tennen magad nem vagy az immár.

Bobor. Helyessen mondd! és még én kívánnám Koporsóm' Be-zártta előtt meglátni Unokámat . . .

Szent-Andrási. Meg-tart még Isten téged' fok Napokiglan, ne aggódjál Fruzinának Férjrül, nem marad ő hidjed hajadonúl.

Betétsi. (*titkos Vágással*) Engemet, és — Szent-Andrási Menyhártot megtalál mindenkoron. . . . Nem de úgy? Mi mind ketten kéfzek vagyunk minden Órában a' Menyegzőre.

Zongor. Távozz Agg Bünös! mi bajod néked Menyegzővel; mi egygéb Hafznodat venné Feleséged, mint Váznak Gyermekek-ijesztésre . . . Uraim! Vadászok, Vitézek

röviden lakoznak. Mi Alkonyodás előtt Hon akarunk lenni, és míglen meg-jutnánk, még egy két Vadat kívánnánk le-ejteni. . . Azért jó Szomfzédom! közönöm Jóvóltodat. Adósod Zongor! és meg-látod, tudja viszontag, mivel tartozik illy Tisztességért. Isten tartson fok Jóval.

Bobor. Meg-ne útálj Nagyságos Uram, ha valami Kedved ellen történtt.

Betétsi. (*Fruzindhoz*) Ne bánd szép Húgom ha búsítottalak! (*Sz. Andr. felé*) El-ne felejtkezzél rólam, ha Menyegző-korán lakozol!

Szent-Andrási. (*valamennyire boffzúsan*) Kétség nélkül szükség lészén akkor Alakosokra . . . Jó Utat!

Betétsi. (*gúnyolva*) Jó lészén Dolga annak, ki akkor nevetet. Az Idő ezer Mester. . . Nofza fogadd-fel Szent-Andrási, ki nevet akkor kettőnk közzül jobb ízűen . . . fok Szerentsét Vö-legény!

*Szent-Andrási. (Méreggel) Jó Meg-ma-
radást Zongor' Udvarában hív Szolga!*

Mormolt magában a' rajta mívelt Tsúf-
ért a' meg - sértett Gábor Deák. Boffzút ko-
holtt furfangos alattony Agya . . . Szent-
Andrási bátorságos Birtokából Fruzina' Szi-
vének , meg - vetette ezen Fenyeketést , és
tsak hamar el - felejtette.

Fáradttan tértt-meg a' Vadászatzból a' Ha-
rami Várba a' Gróf, de gazdag Prédával.
Rakva Szekereken követték a' le - ejtett Va-
dak. Ott találá Hypolitus Prépostot, ki lá-
togatóul, mint gyakran szokta vala, hozzá
mene. Nem befzéllem, melly Kedve, 's Kí-
vánsága szerént vólt ez a' Grófnak, ki Fru-
zinát szerfelett meg - szerette, hogy egygyel
több vagyon, kinek Tanátstsával meg - nyug-
tassa Hánykódását Elméjének, és leg - in-
kább hogy Hypolitussal, a' kinek Tanátsait
betsülte, mert mindenkor bizonyos, és sze-

rentsés Ki - menetel követte azokat . . . Bevezette titkos Kamarájába, és így kezdte:

Zongor. Am bűnhődjem bátor tiszteendő Atyám, én szeretem Bobor' Leányát, azért énnekem élnem kell Szerelmével . . . A' ki ellent - szóll gyűlölt Ellenségem.

Hypolitus. Nagyságos Uram! te hatalmas vagy, és lokat tehető, úgy mívelj, mint szereted . . . Hogyha nem akarod észbevenni, mit ítél majd a' Világ, hogy Társad' Halála után illy hamar meg - házósúlfz tegyed bátor.

Zongor. Nem de illyenképpen szóllál egykoron Gábor Deák, és Okossággal szóllál: hadján, nyugodjon Sírjában a' Halott! én most hozzá azt adom: és az Élők vígadjanak; a' Világ pedig ítéljen, a' mit szeret, én Bobor' Leányát hozzám vezem, és ha tsatsognak Efze-vezettek, azt feleljétek; Tsuda igen meg - szerette Uram Fruzinát, és hozzá vön . . .

Hy.

Hypolitus. El-felejtéd nagyságos Állapotodat, nemes Nemzetedet.

Zongor. Bobor' Nemzete nemes Nemzet . . .

Betétsi. Meg-engeded-é Uram, hogy szóljak én-is?

Zongor. Mire is állnál itt némán?

Betétsi. Meg-botlánk a' Szám-vetésben . . . Uram, hozzá veszi ám Fruzinát . . . de ő vallyon megyen-é hozzá?

Zongor. Magaddal ellenkezel Tsalárd! azt hazudtad egykoron nékem, hogy Örömmel jönnek hozzám Országunk' Leányi . . . hát mire, hogy nem Fruzina?

Betétsi. Szent-Andrási! Szent-Andrási!

Zongor. Mit, Szent-Andrási! ki nem akar, ha én akarok? Karjai közzül ki-tépem,

Szíve mellől el-vonom , és az Oltár mellől is tőle ki-ragadom. — Mit Szent-Andrási!

Betétsi. Én tsak vélekedem . . . ne indúlj-meg Nagyságos Uram Szolgád ellen. . . úgy látom , hogy olly egyenessen nem fog —

Zongor. (*Bofzúban*) Ne dadogj Gyáva! Mit akarfz fzóllni , nem fog . . . mit nem fog?

Hypolitus. Nem! Kétség nélkül nem jól léfzen úgy a' Dolog . . . Én tudok egyebet.

Betétsi. Úgy-é? Pártunkra kell vonni az Öreget. . . .

Zongor. Hát a' Leány?

Betétsi. (*Méréfz Mosolygással*) Szót fogad Nagyságos Uram . . .

Zongor. Immár most kedvellek . . . .
Mind ketten egyetemben tanátskozzatok , és én azt mívelem , mit ti javallani fogtok . . .
Meg-térek nem fokára , tanátskozzatok . . .

Így bánt Betétsi Zongorral. Ellenkezett, hogy hevesítettse, és midőn engedett, akkor uralkodott. Eppen illy Hévben kívánta látni Zongort; Hypolitus-is látván, hogy itt ellenkezni haszontalan, ki-koholták leg-bizonyosabb Móját, mint kell el-tsábítani Zongor' Rézfére az öreg Bobort, és meg-keríteni Leányát. Meg-tér Zongor, közlik véle, és ő helybe-hágy mindent.

Zongor. (Betétsinek) Szerkeztess-el mindent; kiáltasd-meg mind egész Ország-szerte: Valkói Gróf, Haram Várnak örökös Ura, minden Ország' Fő-jobbágyit, Urakat, Zászlós-Urakat, Nemeseket, Vitézeket hívogat, hogy a' ki magát bízná, Hartzolást, Öklelést, Tusakodást, és Baj-viadalt kedvellné, vitézi nemes Játékra Vára alá jöne, Tusakodást késérteni, és egy Szál-Kardot vagy Lántsát próbálni. Első Jutalom lész egy Arany-lántz, és hozzá egy szép Szerrel felkészült Porofzka, — Másod Jutalom lész pedig, egy Arannyal vontt Sisak, és Pais. —

Betétsi. Ezennel mívelem.

Zongor. Szerezz nagy fok számú Köve-
teket, kik mindenek tudtára vigyék Kíván-
ságom'; örvendezni fogok, ha nagy lokan
Udvaromra gyűlnek.

Betétsi. Meg-szerzem Akaratodat.

Zongor. Hagyd-meg egy Szolga-legé-
nyemnek, hogy szálljon-fel egy leg-serényebb
Lovamra, és vigye-meg ezennel Kívánságom'
Bobornak; önnön magát hívom Bizóúl a'
többiek között . . .

Betétsi. Leányát pedig Ki-ofztóúl a' Ju-
talmaknak.

Zongor. Okossággal szóllál . . . Jó Be-
tétsi, most adjad Tanúságát bölts Elmédnek,
fzedjed egybe Elmésségednek minden Tehe-
tőségét, légy efzes, szorgalmatos, és hü . . .
Nyítva vagon minden Takarmányom, omol-
jon minden nagy Bőséggel . . . nagy neve-

zetes légyen az Nap mindenek Emlékeze-
tében, mellybe' Zongor vígan lakozott. Im-
már menj, 's járj híven! — Jer Atyám a-
zon-közbe', mi-is rendeljünk-el egyebeket.

Mint jártt-el az reá-bízott Követségek-
ben a' Gábor Deák, miképpen mentt-vég-
ben ez a' nagy Készületekkel rendeltt Vité-
zi-Játék, a' melly Fruzinának, és az egy-
ügyü Öregnek vetett Tsal vólt tsupán, mint
hálóztá-bé Fruzinát maga Álnokságával Zon-
gor, a' jövő Jelenések mutatni fogják.
